

'Want macht gaat uit om macht te werven'

Na dertig jaar kwam er deze week een eind aan het ongekend wrede bewind van Omar al Bashir in Soedan. Onder gejuich van de bevolking werd het vervangen door generaal Awad Ibn Ouf. Maar het vertrouwen in deze nieuwe machthebber was van korte duur. Gisteren werd ook hij weer vervangen door generaal Abdel Fattah Burhan, die beloofde dat er zo snel mogelijk een burgerregering zal komen. Maar Abdel Fattah Burhan is wel de man die leiding had van de wrede oorlog in Darfur.

Dit alles doet denken aan de dagen dat Mugabe werd afgezet als president van Zimbabwe en onder 'hosannageroep' van het volk als nieuwe president werd binnengehaald. Alles zou anders worden Maar intussen is alles weer bij het oude en gebeurt er, wat altijd weer gebeurt: Een veelbelovende '*tegenmacht*' is wordt een *ordinaire macht* die tegenstanders om het minste of geringste in de gevangenis gooit. '*Want macht gaat uit om macht te werven*' (Ida Gerhardt)

Het is het bekende (oude) verhaal dat met veel andere is aan te vullen. Ook de bijbel is vol van dit soort verhalen. Maar dwars daardoorheen ook vol van verhalen die dromen over een '*andere kwaliteit van macht*' en van mensen die daarnaar verlangen en opstaan.

Over *die* macht en *die* mensen gaat het ook in het verhaal van Jezus' intocht in Jeruzalem dat we op deze Palmzondag gelezen hebben. Vandaag volgens het *evangelie van Johannes*. -U heeft het vast wel gehoord dat Johannes dit verhaal weer anders vertelt dan zijn 3 andere collega's.-

In Johannes' verhaal horen we over een grote menigte mensen, die geraakt zijn door wat zij van Jezus gehoord en sommigen ook met eigen ogen hebben gezien hebben. Brood en vis dat hij deelde met 5000 hongerige mensen

(koning maken met geweld)

Maar nog veel meer toen hij een mens uit het graf riep
en opgewekte uit de doden: Lazarus uit Bethanië.

Lazarus betekent 'God helpt'
en deze 'hulpeloze' woont in Betanië, huis van de arme/gebogene
God, Jezus die hulpelozen helpt, dat spreekt aan
Want deze menigte (die van alle tijden is)
die zichzelf maar moeten zien te redden
is niet in staat tot zelfredzaamheid
Het is een menigte van arme en hongerende mensen,
uitgezogen door de Romeinse bezetter en hun handlangers
hopend op een beter leven
Mensen in het armenhuis die hopen opgewekt te worden
En als er dan een is die daar een teken van geeft
dan willen ze dat wel eens *zien*.
Daarom lopen ze weg van hun leraren, de Judeeërs
en vertrouwen op Jezus, op zoek naar een ander verhaal
over een andere macht.

Palmtakken

En als ze dan horen dat Jezus in Jeruzalem gekomen is
wordt tot actie overgegaan en gebeurt er iets veelzeggends:
ze nemen palmtakken en gaan daarmee Jezus tegemoet
met de bekende en geladen woorden:
'*Hosannah (bevrijd ons toch) die komt in de naam van de Heer*'¹
En wie is die gezegende?
De koning van Israël waar we al zolang naar uitzien.²

Bij palmpasen horen palmtakken(en 'palmpaasjes')
Maar is Johannes de enige evangelist
die in zijn verhaal over *palmtakken*³ spreekt.

Daarmee roept hij een oud verhaal op,
een verhaal - hoe kan het ook anders -
dat wel eens erg geleefd kan hebben
in die dagen van bezetting en onderdrukking.

¹ Psalm 118,25

² Staat niet in ps 118

³ 1 Makk. 13,51 βασιον < βασι

Met *palmtakken* (hetzelfde woord dat Johannes gebruikt) werd er enthousiast gezwaaid toen *Simon de Maccabeeër* (moker) in ca 140 v.Chr Jeruzalem heroverde⁴ op de Grieken

Een ook toen zijn broer *Judas* in ca 160 v.Chr. de tempel innam en reinigde van de door de Grieken ingevoerde dienst aan Zeus.⁵ Een gebeurtenis die in de geheugens gegrift moest staan en nationale en religieuze gevoelens opriep. Het oude rijk van David zou weer hersteld worden *Gezegend deze koning, deze zoon van David.* (psalm 118)

‘Maccabeese macht’ als ‘tegenmacht’ tegen de Romeinse overheersing Maar ook die *tegenmacht* werd weer een macht zoals alle andere een dynastie die uitliep op Herodes.

Wie zich vastklampt aan zo’n machthebber maar de geschiedenis dat de kans dan groot is dat je uiteindelijk geheel buiten spel komt te staan.

Straattheater

Alles lijkt erop dat Jezus dit – *goedbedoelde* – zwaaien met palmtakken negeert. Geen discussie, geen verwijten of bestraffingen maar iets heel anders. Jezus doet als ware een *tegenzet door het spel mee te spelen en een stukje ‘straattheater’ te op te voeren.*

De koning van Israel?

Nou, ik zal jullie eens laten zien wat dat is die koning van Israel! En hij gaat op een ezeltje zitten en roept daarmee op wat de profeet Zacharja gezegd heeft tegen dat bedreigde en benauwde dochttertje Sion dat er een koning zal komen op een *ezelsveulen* (kan dat wel een zware koning op zo’n jong dier?) Niet triomfantelijk op paard, teken van militaire macht maar als een *gebogene* op een lastdier dat de lasten moest dragen van zoveel mensen die moesten sappelen om hun bestaan. wapentuig, het wordt uitgebannen

⁴ 1Makk.13,51 βασι / βασιον

⁵ 2 Makk.10,7 φοιτωξ

oorlogstaal wordt taal van vrede.

'Vrees niet'

Nou dat is toch even een prachtig visioen dat Jezus hier oproept!

Maar toch zijn de woorden van Jezus
niet helemaal hetzelfde als die van Zacharja.

'Juich, Sion, Jeruzalem, schreeuw het uit van vreugde!'
zo beginnen de woorden van de profeet Zacharjah.

Maar Jezus begint anders, minder 'blij': *Vreest niet.*

Bewuste verandering? Ik denk van wel.

Dat visioen om over te juichen,
wie er in gaat geloven en eraan begint zal het weten:
je zult er regelmatig je hart bij vast houden.

Het is niet voor niets dat Jezus zegt: *Vreest niet.*

Want de ervaring heeft geleerd
dat er heel veel te vrezen valt
op die weg van het visioen van de profeten en Jezus.

'Vreest niet' zegt Jezus
die een paar verzen later
verbijsterd door zijn eigen woorden uitroept
'vader, red mij uit dit uur....'

Ook Jezus heeft alle reden om te vrezen
Maar pas wie zichzelf niet overschreeuwt
maar weet: ik ben bang voor alles wat er kan gebeuren
is er ook bemoediging in al mijn angsten,
verlangens onzekerheden en wanhoop.

'Wie zijn leven liefheeft.....'

Dat zegt hij tegen de Grieken, Joden uit de verstrooiing

Ook zij willen Jezus ZIEN

Als wonderdoener?

Religieuze topervaring van je leven?

Als mensen die vrede zoeken in de kwade dagen?

Of beiden? we weten het niet.

Ze willen Jezus ZIEN.

Wellicht een goed woord van hem horen

Zoeken ze een leven dat werkelijk leven is?

Maar dan horen ze woorden over een *verheerlijkte* mensenzoon

en direct daarna woorden over een *graankorrel*
die alleen maar veel vrucht kan voortbrengen als die *sterft*
Ja *dat* wisten ze wel, van één korreltje kan geen mens leven.

Wie het evangelie van Johannes ook maar een beetje kent
die kan weten Jezus met *verheerlijking* (en *verhoging*) zijn kruisdood bedoelt.
Jezus wordt *verhoogd* aan het kruis.
Cynisme of net zo uitdagend als ezeltje waarop Jezus rijdt
Net zo uitdagend als die Lazarus uit het 'armenhuis die opstaat
In het evangelie van Johannes
is de grootste heerlijkheid de diepste vernedering.

'Wie als JHWH onze God?' lezen we in psalm 113
'Hij die zeer hoog zit en zeer diep ziet..
om mensen levend in het stof
te laten wonen (te verhogen) bij de edelen van zijn volk
'zien' is weet hebben van, aanwezig zijn
bij hen die leven in de krochten van het bestaan
Dat is Gods heerlijkheid
De allerhoogste is de vinden bij de allerlaagste

Jezus heeft het over *zijn eigen* verheerlijking door de dood heen
Dat is zijn heerlijkheid, van zijn zo volstrekt *ander* koningschap.
Maar door dit *beeld* te gebruiken
nodigt hij zijn omstanders uit
om deelgenoot te worden op zijn deelgenoot op zijn weg
graankorrel die in de aarde geworpen wordt

Zo is de graankorrel een beeld van de hoop
van een leven sterker is dan de dood
of op z'n minst met de woorden van het Hooglied
Sterk als de dood is de liefde.
Midden in de dood zijn wij in he leven
En daarover heeft Jezus het telkens
in de woorden waarmee hij afscheid neemt van zijn leerlingen
Ik ben gezaaid en *jullie* zijn de vruchten en opnieuw zaad
Weerloos maar van grote waarde.

Jullie zijn een levend teken van die macht
die zich inzet voor het leven van velen

(of misschien maar van een enkeling).

Jullie zijn een levend teken van mensen
die zich niet opsluiten in hun 'eigen bubbel'
maar de ontmoeting zoeken maar hen die zo heel anders zijn

Jullie zijn een levend teken van hen
voor wie Joods-Christelijke traditie niet betekent
dat je je opsluit in je clubje met die eigen o zo mooie identiteit
want dat zal geen vrucht dragen
ook al omdat het noch joods noch christelijk is.
Of met andere woorden
Wie zijn leven (= losse korrel) liefheeft zal het verliezen.

Goed, dat is nog tot daar aan toe
maar je leven haten....
Gelukkig zijn er mensen die je weten te vertellen
dat dit betekent dat in staat bent
de dingen op de tweede plaats te zetten.
En dat klopt helemaal
Maar eerlijk gezegd wordt ik daar ook niet zo gelukkig van.
Misschien moeten we even doorlezen.
En dan horen we dat Jezus zegt;
je leven haten *in deze wereld*
'*Kosmos*' staat er in het Grieks
Dat betekent zoiets als *wereldorde*
en dat is niet de wereld in het algemeen.
Het is *wereld die wordt voorgestelde als de allerbeste*
waar alles in harmonie zou zijn en alles zijn plaats heeft: goed en kwaad
die natuurlijk door de godheid gegeven is.
Mooier kan het niet.
Maar zo mooi is het niet, dat leven moet je niet willen
En of je het leuk vindt of niet: wij zijn het die in deze wereld leven.

De wereld van een hardvochtige vreemdelingenbeleid
niet gedreven door de angst ons leven te verliezen
Muren die weer opgetrokken worden
Reddingsacties die geschrapt worden
Mensen teruggestuurd naar Lybie
waar ze terecht komen in onmenselijke omstandigheden
Als Jezus op een ezeltje gaat zitten
is dat een teken van verzet tegen deze 'wereldorde

Vorige week en vandaag
hoorden en zongen we een *kyrie*
dat gebaseerd is op een gedicht van 'Dietrich Bonhoeffer
uit zijn brieven in de gevangenis.
Bonhoeffer was een van die moderne heiligen
die om het beeld van Jezus te gebruiken de weg van het zaad ging
in zijn verzet tegen Hitler en de Nazi's.

Als veelbelovend theoloog had hij ook een andere weg kunnen kiezen
Maar toen hij de VS was en hoorde wat er in Duitsland gaande was
en hoe er ook daar velen geleden werd
koos hij er voor daar te zijn en raakte betrokken bij een aanslag op Hitler
Vlak voor het einde van de 2^e wereldoorlog werd hij door de nazi's opgehangen.
Dat han natuurlijk nooit mogen gebeuren
maar de keuze om bij zijn lijden makers te zijn
is kiezen voor weg van het zaad
Een weg die tot op de dag van vandaag vrucht heeft gedragen
Velen zijn door hem wakker geschud en geïnspireerd.
In de gevangenis schreef hij gedichten vol van hoop
maar ook van twijfel en aanvechting (Kyrie)
Zoals Jezus die na zijn woorden over de weg van het zaad
uitriep om verkost te worden uit dit bittere uur.

En in zijn gedichten hoor je hoe hij vocht tegen zichzelf
met God, voor vrijheid, om overgave, om liefde.
Zoals in 'Wie ben ik''

Wie ben ik God? Ben ik de mens
die door de ander wordt gekend
als toonbeeld van lankmoedigheid'
van moed en zelf verzekerdheid.
die in gevangenschap de dagen
met milde ogen kan verdragen?

Wie ben ik God? Ben ik de mens
die men alleen van buiten kent?

Zo kalm van binnenben ik niet.
Ik huiver voel mij leeg en ziek
een wrak,ten dode opgeschreven
Is dit mijn lot? Is dit mijn leven?

Ben ik een mens door u veracht
of hoopvol teken in de nacht?
Of ben ik beide, door elkaar
een trooster en een huichelaar?
Wie ik ook ben , gij kunt mij lezen
Ik hoor u toemet heel mijn wezen.

Moge het zo zijn

ds André Fox